

Måndagen den 27 juni

Kl. 11.00–12.37

---

§ 1 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2015/16:42 för torsdagen den 16 juni från trafikutskottet och
prot. 2015/16:51 för tisdagen den 21 juni från finansutskottet.

§ 2 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Skrivelse
2015/16:179 till finansutskottet

§ 3 Svar på interpellation 2015/16:741 om näringslivets konkurrenskraft i Norrland

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Edward Riedl har frågat mig vilka åtgärder inom energiområdet som jag avser att vidta för att förutsättningarna för en positiv ekonomisk utveckling även fortsättningsvis ska vara goda i norra Sverige.

Utgångspunkten för Edvard Riedls fråga är mycket viktig, nämligen industrins konkurrenskraft och samhällets behov av en trygg och hållbar elförsörjning. Det var just mot den bakgrunden som regeringen redan i mars 2015 tillsatte en energikommission. I kommissionens direktiv pekar regeringen på att Sveriges elförsörjning står inför stora utmaningar, primärt gällande elförsörjningen i södra Sverige. Vi är beroende av en säker och tillräcklig energiförsörjning som kan bidra till social och ekonomisk utveckling, som bibehåller och stärker näringslivets internationella konkurrenskraft och som samtidigt skapar möjligheter att kostnadseffektivt möta Sveriges högt ställda miljö- och klimatpolitiska ambitioner.

Regeringspartierna har nu tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet slutit en ramöverenskommelse om den svenska energipolitiken. Överenskommelsen skapar långsiktighet och tydlighet för marknadens aktörer och bidrar till nya jobb och investeringar i Sverige.

Med ramöverenskommelsen får Sverige även fortsättningsvis goda förutsättningar för konkurrenskraftig och tillförlitlig energiförsörjning. Redan i dag har Norrland under ett normalår ett elöverskott på ca 35 terawattimmar. Regionen har ur detta perspektiv goda förutsättningar för en positiv ekonomisk utveckling.

Tredje vice talmannen konstaterade att interpellanten inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

§ 4 Svar på interpellation 2015/16:672 om effekterna av den ekonomiska utvecklingen på försvarsambitionen

Anf. 2 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Mikael Oscarsson har frågat mig om det enligt mig finns tillräckliga medel avsatta i regeringens budget för att leverera de system som ingår i försvarsöverenskommelsen inom överenskommelsens fastlagda tid. Mikael Oscarsson menar att ett antal system har senarelagts av FMV eller utgått. Han har frågat vilken effekt detta enligt mig ger på Försvarsmaktens faktiska ambitionsnivå som regeringen nu slår fast. Slutligen har han frågat mig om det enligt mig finns en diskrepans mellan Försvarsdepartementets analys av den ekonomiska situationen inom Försvarsmakten och det faktiska utfall i ambitionsnivå som slogs fast i överenskommelsen.

Det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016 till och med 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Försvarsbeslutet innebär att den samlade försvarsekonomin förstärks med ytterligare 10,2 miljarder kronor under inriktningsperioden, utöver tidigare beslutade tillskott.

I den försvarspolitiska inriktningspropositionen betonar regeringen att materielförsörjning är ett medel för att stödja krigsförbanden i uppbyggnaden av deras operativa förmåga och för att möjliggöra för krigsförbanden att utföra sina uppgifter i fred och vid höjd beredskap. Samtidigt finns det tekniska och ekonomiska risker inom materielförsörjningen, eftersom det handlar om anskaffningar av komplexa system i fleråriga processer och avsevärda ekonomiska värden. Regeringen och de ansvariga myndigheterna arbetar kontinuerligt med att hantera dessa risker.

Försvarsmakten har i sitt budgetunderlag för 2017 anmält att det finns risker inom materielförsörjningen. Försvarsmakten har även utvecklat redovisningen av materielprojekt, i enlighet med investeringsplaneringsutredningens förslag. Underlagen analyseras nu inom Regeringskansliet. Regeringen kommer att ta ställning till Försvarsmaktens budgetunderlag i samband med budgetpropositionen för 2017.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna ställer sig bakom och har ett gemensamt ansvar för att vårda försvarsöverenskommelsen. För att samråda om frågor som gäller denna träffas de fem partier som står bakom överenskommelsen regelbundet i försvarsgruppen. Om förutsättningarna för överenskommelsen påverkas av till exempel fördyringar eller förseningar kommer regeringen att diskutera frågan i försvarsgruppen.

Ambitionen i överenskommelsen ligger fast. Regeringen avser att fullfölja försvarsöverenskommelsen.

Prot. 2015/16:126
27 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 3 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Tack för svaret, försvarsministern!

Vi träffade en försvarsuppgörelse i riksdagen. Överskuggande där var det allt tuffare säkerhetspolitiska läge som Sverige befinner sig i. Det identifierades då en rad materielsystem som ska komma fram under försvarsperioden.

Den nya artilleripjäsen Archer ska anskaffas. Även lastbilar ska anskaffas, och det har framkommit att de är försenade. Stridsvagnarna 122 och 90 ska renoveras. Enligt Försvarmaktens underlag från den 16 december ska fem bevakningsbåtar, inklusive antiubåtsgranatkastare, anskaffas. Ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd ska anskaffas till en av de två luftvärnsbataljonerna under perioden. Två vedettbåtar av Stockholmsklass, en ny sjömålsrobot och en ny lätt torped ska anskaffas. Det handlar om vidmakthållande av och en halvtidsmodifiering av ubåt i Gotlandsklass och ubåt av Södermanlandsklass. Vidare handlar det naturligtvis om byggandet av de två ubåtarna och om införandet av JAS 39 Gripen. Med tanke på tillägget med 10,2 miljarder skulle de mekaniserade bataljonerna tillföras ett nytt stridsfordonsburet granatkastarsystem under perioden. Det var också fråga om att tillföra ytterligare brobandvagnar, motoriserade skyttebataljoner, granatkastare, två korvetter av Gävleklass, sex bevakningsbåtar, nya undervattenssensorer och att göra ytterligare fyra helikopter 14 sjöoperativa under perioden.

Det har alltså överenskommit att en lång rad materielsystem ska anskaffas. Samtidigt finns det signaler om att detta kommer att bli dyrare, då det har lämnats in underlag från Försvarmakten som visar på fördyringar i vissa system.

Försvarsutskottet besökte Försvarmaktens högkvarter för en tid sedan. Från Försvarmaktens sida var man då mer precis än vad man har varit tidigare och sa att köpkraften har försämrats så avsevärt att hälften av tillskottet kommer att ätas upp under försvarsperioden. Frågan är om pengarna räcker till. Kommer exempelvis de mekaniserade bataljonerna att tillföras ett granatkastarsystem under perioden?

Anf. 4 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag har i mitt inledande anförande sagt att om förutsättningarna för överenskommelsen påverkas av till exempel fördyringar eller förseningar kommer regeringen att diskutera detta i försvarsgruppen. Låt mig understryka detta en gång till så att det är klart att det är sagt och att det är sättet regeringen tänker arbeta med detta.

Låt mig också påminna om att jag redan på Sälenkonferensen markerade att vi säkert kan förvänta oss diskussioner om både fördyringar och förseningar. Det är inget jag är överraskad av eller känner någon akut panik över.

När man får denna typ av indikationer måste man se till att underlagen bearbetas och att ansvariga myndigheter får jobba igenom detta så långt de kan för att se vilka andra sätt att lösa ett problem som finns. Det kan också vara så att man i någon del har varit alltför alarmistisk.

De 10,2 miljarderna i överenskommelsen handlar i huvudsak om att krigsdugligheten i krigsförbanden ska höjas ytterligare genom att alla förband ska genomföra krigsförbandsövningar under inriktningsperioden.

Vi kom överens om att arméstridskrafterna ska utökas med en motoriserad skyttebataljon samtidigt som den lätta skyttebataljonen bibehålls men omorganiserar för att kunna vara lufttransportabel.

Vi kom också överens om att mekbataljonerna tillförs ett nytt stridsfordonsburet granatkastarsystem, att ytterligare brobandvagnar tillförs och att de motoriserade skyttebataljonerna tillförs utökad pansarvärnsförmåga.

Vidare kom vi överens om att en stridsgrupp på Gotland organiseras med ett mekkompani och ett stridsvagnskompani från och med 2018 och att utbildningsgruppen på Gotland förstärks för att medge ökad övnings- och utbildningsverksamhet

Vi kom även överens om att hemvärnet och de nationella styrkorna tillförs granatkastare och bataljonsledningsförmåga och att ytterligare personlig utrustning och ammunition anskaffas.

Vidare ska två korvetter av Gävleklass modifieras så att de är operativt och tekniskt relevanta till i mitten av 2020-talet, ytterligare två bevakningsbåtar modifieras så att fyra bevakningsbåtar bibehålls som bojbåtar och nya undervattenssensorer anskaffas.

Tillgängligheten på det taktiska transportflyget ska utökas, och förmågan till spridning av flygstridskrafterna inom och mellan baser ska också ökas.

Slutligen ska underrättelseförmågan förstärkas.

Vi jobbar med alla dessa punkter. Det gör även Försvarmakten och FMV. Det förs en kontinuerlig dialog om eventuella problem som kan uppstå. Det har i vissa stycken redan skett beställningar, och i andra stycken arbetas det med beställningar. De problem som har uppstått bearbetas.

Överenskommelsen trädde i kraft den 1 januari, och nu är vi i slutet av juni. Det har gått lite för kort tid för att kunna säga att de åtgärder som vidtas är otillräckliga eller för att med dramatik i rösten säga att det vi har varit överens om inte levereras.

Vi är inne i en stor omställningsprocess av hela Försvarmakten. Den har nu börjat på allvar, och vi kommer att ha problem att hantera. Dem får vi beta av efter hand, och det gör vi också.

Mikael Oscarsson, som ingår i försvarsgruppen, kan vara helt förvissad om att om det uppstår fördyringar eller förseningar kommer vi att ta upp det i arbetsgruppen.

Anf. 5 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Försvarsuppgörelsen var ett viktigt trendbrott. Det är första gången sedan kalla kriget som Försvarmakten får mer pengar. Så långt är allt gott och väl.

Men nu kommer rapporterna om fördyringar, och precis som försvarsministern sa har det inte ens gått ett år av periodens totala fem år. Det gör mig än mer orolig att dessa signaler kommer så här tidigt. Försvarmakten säger att köpkraften äter upp hälften av tillägget på 10,2 miljarder under perioden – alltså inte långt borta i fjärran utan under perioden. Det har också indikerats att vissa av försvarssystemen blir dyrare.

Jag är glad över försvarsministerns tydlighet med att detta ska diskuteras i försvarsgruppen, men jag tror att vi också behöver ha en offentlig diskussion om detta, åtminstone i vissa delar. Finns det risk för att något av dessa projekt får stryka på foten?

Som jag och Kristdemokraterna ser det måste varje del i uppgörelsen bli av, inte minst med tanke på att det säkerhetspolitiska läget inte har förbättrats sedan beslutat togs. Vi ser snarare ett tuffare läge. Därför är det viktigt att inte någon del av uppgörelsen senareläggs. I stället måste pengar läggas till.

Jag var på Luftstridsskolan i förra veckan och fick då en rapport om att det finns ett akut behov av att tillföra pengar till ASC 890, Sveriges luftburna stridslednings- och luftbevakningsplattform, för att livstidsförlänga. Gör vi inte det faller den för åldersstreck under perioden.

Om jag minns rätt kom detta inte upp under försvarsförhandlingarna, men det är ett behov. Vi behöver diskutera både offentligt och internt hur vi kan säkerställa detta. Det är helt avgörande för Sverige att denna luftburna stridslednings- och luftbevakningsplattform fungerar. Om inte detta antal miljoner, som det ännu så länge inte är planerat för, kommer fram kan det få mycket negativa konsekvenser.

Föranleder rapporterna från Försvarsmakten om att hälften äts upp av försämrade penningvärde försvarsministern att göra några direkta förändringar så att pengarna räcker till alla de beslut som ska tas?

Anf. 6 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Låt mig också få blanda mig i detta intressanta meningsutbyte. Jag var med för Moderaterna i de försvarsförhandlingar som låg till grund för försvarsuppgörelsen, som i sin tur låg till grund för det inriktningsbeslut som gäller från den 1 januari 2016.

Det som Mikael Oscarsson och försvarsminister Peter Hultqvist ger uttryck för är viktigt. Vi fem partier har ett gemensamt ansvar att vårda överenskommelsen. Som politiker har vi också ett ansvar att värna landet. Vi bör ha båda dessa saker framför ögonen.

Det är angelägna frågor som lyfts fram. Precis som Peter Hultqvist säger i sitt svar till Mikael Oscarsson finns det varningstecken från FMV och Försvarsmakten om eventuella förordringar. Då är det viktigt att vi partier som ingår i uppgörelsen och har denna grupp som återkommande träffas får veta saker före och inte efter.

Försvarsministern säger att underlaget analyseras inom Regeringskansliet och att regeringen kommer att ta ställning till Försvarsmaktens förslag i budgetbeslutet för 2017. Som moderat företrädare i gruppen vill jag understryka att det är viktigt att vi som oppositionsföreträdare så fort som möjligt får reda på när regeringen börjar känna att det finns siffror som håller, då dessa siffror kommer att ligga till grund för våra budgetförslag, inte bara för 2017 utan också för kommande år.

Som jag ser det, åtminstone utifrån de samtal vi har haft med försvarsministern i gruppen och även här i kammaren, finns det grovt sett tre sätt att hantera de förordringar som eventuellt kan komma. Det första är att man ser om det finns annat likvärdigt materiel som man kan ha i stället för det man hade tänkt, det andra är att man funderar på antalet – kvantitet eller kvalitet – och det tredje är att man skjuter till mer pengar.

Jag vill klargöra Moderaternas utgångspunkt. Vi tycker inte att man ska ha sänkta ambitioner. Det läge vi befinner oss i är allvarligt, precis som Mikael Oscarsson underströk. Det gör att alternativet med sänkta ambitioner är det sämsta. Därför är det angeläget för oss i oppositionen att regeringen, när den känner att den har siffror som håller och man har räknat på det på FMV och Försvarsmakten, förmedlar siffrorna vidare i den försvarsgrupp vi har.

Precis som försvarsministern underströk innehåller vårt inriktningsbeslut och den försvarsöverenskommelse vi har många delar, varav materiel är en. Det är viktigt att betona den ökade övningsverksamheten och de högre ambitioner vi har på området. Det handlar om incidentberedskap, ubåtsjaktförmåga, satsningen på Gotland och flygbas. I allt detta finns också materiel som en komponent – det kan vi inte komma ifrån.

Försvarsministern kan, om han vill, kasta visst ljus över detta. Det finns tre sätt att tackla det på. Det första är annat materiel, som ger en likartad effekt, det andra är att man sänker kvaliteten eller minskar kvantiteten och det tredje är att man tillskjuter resurser.

Som ledamot av den försvarsgrupp som Peter Hultqvist leder vill jag understryka att jag utgår från att vi får reda på saker och ting före, inte efter.

Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det finns ingen grund för att misstänka att vi inte skulle informera när vi har någonting att informera om. Däremot informerar vi inte när vi inte har fakta att lägga på bordet. Alla måste ha viss respekt för att man måste genomarbeta material och analysera det innan man är alltför snabb med slutsatser. Man måste också ha respekt för möjligheten att påverka kostnadsbilder.

Jag känner ofta att det är en brist i det politiska resonemanget att politiker, särskilt i opposition, ibland tenderar att vara lite väl snabba med att skriva ut checkar som täcker upp eventuella prognoser. Ett rimligare arbetssätt är att försöka bearbeta eventuella prognoser och eventuellt hotande kostnadsbilder och bidra aktivt till att få ned kostnadsbilden och använda viss kreativitet för att kunna nå målet.

Vi ska ha klart för oss att det är allmänna medel vi hanterar. Vi kan inte ha det på någon sorts löpande räkning och så fort det flaggas för en kostnadsfördyring vara beredda att köpa in och acceptera detta som ett faktum. Det är inte detsamma som att jag inte inser problematiken med denna typ av hantering. Det var därför jag så tidigt som på Sälenkonferensen flaggade för att jag ser risker. Då var det inte särskilt många som var intresserade av att kommentera. Nu däremot dyker det upp en massa diskussioner, och man är nästan framme med checkblocket innan vi vet vad de egentliga kostnaderna är.

Vi måste från vårt håll försöka hålla lite i pengarna och ha en attityd där vi har en viss kyla när vi betraktar detta. Vi måste se till att det verkligen jobbas med alternativa lösningar och att man bedömer om det är reella kostnadsbilder som nu har dykt upp. Detta för vi ett återkommande resonemang om med Försvarsmakten och FMV.

Man frågar vilka direkta åtgärder som ska vidtas nu, men det finns inga åtgärder som man kan vidta för att lösa detta på en dag. Den typen av snabbhet är närmast att betrakta som lite lätt oansvarig eller byggd på bristande insikt om sakernas tillstånd. Detta kräver att man tar lite tid på sig för att så långt som möjligt kunna komma fram till en hållbarhet.

Jag tar oerhört seriöst på alla delar i detta. Jag skyggar inte för att det finns kostnadsfördrings- och tidsförskjutningsaspekter, men jag skyggar heller inte för att man måste bearbeta de kostnadsbilder som kommer upp och också göra ett seriöst jobb med dem. Annars tycker jag inte att man tar det politiska ansvaret.

Jag är inte beredd att vara framme med checkblocket i första rummet, utan vi får ta lite tid till detta. Det är nog det klokaste sättet att hantera det på. Vi kommer att göra en fullständig belysning av detta i samband med budgetpropositionen för 2017. Det är ungefär så en regering brukar arbeta. Vi har inte kommit på något nytt sätt att hantera denna typ av frågor på, utan det är detta förhållningssätt som jag tycker är gängse här.

När det gäller de punkter jag läste upp och de 10,2 miljarder vi är överens om finns det inte något område där jag ser att vi inte håller på att arbeta eller har dragit igång processer. Vi jobbar med hela fältet.

Det är inget problem för mig att vara väldigt tydlig: Självklart ska vi diskutera allt detta i försvarsgruppen. Det är närmast märkligt att frågan ska behöva ställas. Det finns ingen ambition hos oss att mörka någonting i detta.

Anf. 8 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! I början av året var arméchefen Anders Brännström väldigt tydlig. Han sa att Sverige kan vara i krig om några år. Det är verkligen inte något vi hoppas ska ske, men Sverige kan bli angripet. Då är det viktigt att se till att vår försvarsmakt fungerar och i värsta fall kan möta ett sådant hot som den förre arméchefen – han har precis slutat – talade om. Därför är det viktigt att varje del i uppgörelsen kan genomföras.

Bakgrunden till denna interpellationsdebatt är den information vi har fått från Försvarsmakten, nämligen att köpkraften halveras. Hälften av anslaget på 10,2 miljarder försvinner i minskad köpkraft. Dessutom har det kommit fram uppgifter som gör gällande att flera materielsystem blir avsevärt dyrare. Då undrar naturligtvis alla försvarsintresserade medborgare som har hört talas om detta vad konsekvenserna blir och om pengar kommer att läggas till.

Sammantaget är läget i omvärlden alldeles för allvarligt för att vi ska låta nödvändiga och redan beslutade åtgärder fördröjas. Om det krävs nya politiska ställningstaganden för att förverkliga försvarsöverenskommelsen är vi kristdemokrater beredda att diskutera det.

Sänkt ambition kan inte vara ett alternativ med tanke på det omvärldsläge vi har. Därför är det viktigt att denna fråga kan diskuteras både offentligt och i försvarsgruppen så att varje del i försvarsuppgörelsen kan förverkligas inom den tid som satts upp.

Anf. 9 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Försvarsministern konstaterade att man kan lova mycket i opposition. Han hade åtta år på sig att öva på den konsten. Själv har jag

bara haft två år på mig, men jag hoppas att det inte ska bli så mycket längre tid.

En sak ska jag ändå berömma försvarsministern för, fru talman, och det är att han återkommande hedrar överenskommelsen. Det tycker jag är bra. Det som dock gjorde mig lite orolig var att han sa att de skulle återkomma i budgetpropositionen, för det är så regeringar brukar göra. Men det som skiljer detta område från andra är att det finns en försvarsöverenskommelse som grund. Det är därför jag tycker att det är viktigt, och jag vill understryka det.

Jag hoppas att försvarsministern håller ord. Jag utgår från att regeringen så fort det är möjligt och när den känner att den har ett fast underlag utifrån Försvarsmaktens och FMV:s beräkningar återkommer med dem till oss försvarsöverenskommelsepartier och till försvarsgruppen. Vi måste ta ställning till detta i våra budgetförslag för 2017 och de kommande åren framöver.

Fru talman! Som jag har påpekat finns det egentligen tre vägar, om det finns risk för kostnadsfördyringar. Det ena är att man försöker se om det finns annan likvärdig materiel. Det andra är att man tittar på kvantitet eller kvalitet. Det tredje är att man ser om man måste skjuta till mer pengar.

Jag står inte här och skriver ut checkar nu. Men jag ryggar inte heller för de problem och utmaningar som vi har.

Då kan jag bara ärligen, fru talman, deklarerat vad som är ambitionen från Moderaterna, som ett av de fem överenskommelsepartierna. Nej, jag vill inte att vi sänker ambitionerna i den uppgörelse som vi har, i den överenskommelse som ligger till grund för det inriktningsbeslut som finns.

Jag utgår från att så fort regeringen har siffror att presentera för överenskommelsepartierna kommer vi att få dem. Och det utgår jag kommer att ske innan regeringen presenterar sin budgetproposition.

Anf. 10 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Först och främst lämnade ni inte ett så enkelt arv efter er i den förra regeringen. Ni har lämnat efter er en försvarsmakt där det finns en hel del övrigt att önska. Vad pysslade ni egentligen med under de åtta åren, eftersom de åtta åren kom upp nu? Det är mycket som vi får ta tag i.

Jag är i och för sig glad att ni har varit med och gjort den här överenskommelsen och att vi har den gemensamma plattformen. Men att ens en gång antydningvis komma med påståenden som kan förleda människor att tänka att regeringen inte skulle vara beredd att stå för överenskommelsen tycker jag inte känns sjyst.

Vi sitter nu med det yttersta ansvaret. Då kan jag inte stå här och halvt om halvt lova att vi nu ska hantera frågan på det ena eller det andra sättet, när vi inte ens har gått igenom exakt vilken strategi vi ska ha på punkt efter punkt.

Det är bättre att tala när man har något att säga än att bara stå och ha allmänna ordkaskader som kanske populistiskt sett kan gå hem kortsiktigt men som kan bli rätt verkningslösa och dessutom kan visa sig vara felaktiga i ett längre perspektiv.

Jag tänker vara fullständigt öppen när det gäller alla problembilder, och jag tänker försöka vara oerhört konstruktiv i fråga om sättet att lösa detta. Men jag vill inte höra några antydningar om att vi på något vis skulle vikta när det gäller överenskommelsen, för det finns inte på kartan.

När det gäller formell och informell diskussion: Försvarsgruppen är ett forum för informellt utbyte av information. Vi försöker där leverera det som finns att leverera. Men vi har också den respekten för försvarsgruppen att vi levererar det som går att säga och inte spekulerar. Att spekulera kan leda väldigt fel. Det är bättre att tala när man har något att säga på allvar.

I formell mening måste detta hanteras i budgetpropositionen. Det är så det går till.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2015/16:698 om strategi mot säkerhetsrisker

Anf. 11 Förvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat statsministern varför arbetet med att ta fram en nationell säkerhetsstrategi har dragit ut på tiden, varför statsministern och regeringen har avslagit Moderaternas begäran om att ge Försvarsberedningen ett nytt och bredare uppdrag samt hur statsministern och regeringen avser att brett parlamentariskt förankra en nationell säkerhetsstrategi.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Jag börjar med att besvara de två frågorna om en nationell säkerhetsstrategi. Arbetet med att ta fram ett utkast till säkerhetsstrategi innehåller flera moment som alla måste få ta sin tid. Tidigare under våren har konsultationer hållits med oberoende forskare på säkerhetsområdet. Vidare har ett antal myndigheter och organisationer bjudits in för att vid ett seminarium ge sina synpunkter på vad en nationell säkerhetsstrategi skulle kunna innehålla. Inom flera departement har ett beredningsarbete genomförts för att ta fram ett relevant underlag för en sådan strategi. Allt detta underlag bearbetas nu i Regeringskansliet med inriktning på att som planerat få fram ett samlat utkast inom de närmaste månaderna.

I fjol bjöd statsministern in de borgerliga partiernas ledare till en överläggning om möjligheten att ta fram en gemensam nationell säkerhetsstrategi för Sverige. Utgångspunkten var den tradition vi har i Sverige när det gäller blocköverskridande överenskommelser om bland annat försvars- och säkerhetspolitik. Någon önskan hos de borgerliga partierna att direkt medverka i arbetet med att ta fram en strategi kom inte fram vid den överläggningen. Därför drogs slutsatsen att regeringen skulle ta fram ett förslag till strategi för att därefter åter kontakta de partier som deltog i överläggningen. Det är alltså regeringens avsikt att ta sådana förnyade kontakter när ett samlat utkast har tagit form.

Med anledning av Hans Wallmarks fråga om varför statsministern och regeringen har avslagit Moderaternas begäran om att ge Försvarsberedningen ett nytt och bredare uppdrag vill jag anföra följande. Just nu pågår arbetet med att genomföra det försvarsbeslut som riksdagen fattade i juni 2015. Arbetet med att genomföra försvarsbeslutet följs av försvarsgruppen, med de fem partier i riksdagen som står bakom överenskommelsen, bland annat Moderaterna. Det är ett lämpligt forum för att följa upp och vårda beslutets genomförande. Resultatet av genomförandet utgör ett vik-

tigt ingångsvärde till nästa försvarsberedning och kommande försvarsbeslut. Jag anser därför att frågan om att sammankalla Försvarsberedningen är för tidigt väckt.

Givetvis utgör Försvarsberedningens rapporter viktiga beståndsdelar i underlaget i det nu pågående beredningsarbetet med den nationella säkerhetsstrategin. Säkerhetsstrategin i sig är dock inte enbart en säkerhets- och försvarspolitisk fråga. Det måste därför övervägas om Försvarsberedningen eller annat existerande eller nytt forum är mest lämpligt att utgöra grunden för eventuellt parlamentariskt arbete.

Anf. 12 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Tack för svaret, försvarsministern!

En viktig komponent i hybridstrider är förvirring. Det får man ibland säga präglar regeringen när det gäller svar på interpellationer.

För en tid sedan, förra våren, hade statsministern ett märkligt resone-
mang om buffertzoner och svensk säkerhetspolitik. Då väckte jag en interpellation. Den besvarades av Margot Wallström, som fick utgöra det parlamentariska lokalvårdarteamet. Försvarsministern har själv varit ute rätt mycket när det gäller Natos center för strategisk kommunikation i Riga, Stratcom. Jag väckte en interpellation om det. Då var det statsrådet Yge-
man som svarade. Nu väcker jag en fråga om nationell säkerhetsstrategi, som jag har förstått hanteras av Statsrådsberedningen. Men då är det inte statsministern som svarar utan försvarsminister Hultqvist.

Viss förvirring är det alltså på regeringssidan om vem som tar vilken fråga.

I Sälen, som vi har hänvisat till i en tidigare debatt, var statssekreteraren i Statsrådsberedningen Hans Dahlgren närvarande och presenterade strukturen till en nationell säkerhetsstrategi. Då utlovades det att den skulle vara klar till sommaren. Det är rätt varmt ute, fru talman, och midsommar är passerad, så jag undrar lite grann när sommaren kommer på Statsrådsberedningen, så att det finns ett dokument att presentera.

Fru talman! Detta är egentligen väldigt seriösa och allvarliga frågor. Om man nu tar fram en *nationell* säkerhetsstrategi vill jag ställa frågan: Hur gör man den nationell? Försvarsministern hänvisar, som en del andra socialdemokrater har gjort tidigare, till att man hade möte för en tid sedan på Statsrådsberedningen, med just statsministern som inbjudare, där man presenterade idéer om en nationell säkerhetsstrategi.

Då sa bland annat min partiledare Anna Kinberg Batra att hon tyckte att ett lämpligt forum för att bereda idén om en nationell säkerhetsstrategi är till exempel en försvarsberedning. Det har tolkats som en avvisande hand, och sedan dess har man från regeringssidan puttrat på.

Nu sägs det att man ska presentera något för de partier som var inbjudna. Då, fru talman, vill jag vara tydlig: Man kan inte komma med några sladdriga papper och sedan tro att man får ihop en nationell säkerhetsstrategi. Detta är ett gediget, allvarligt, viktigt arbete.

Försvarsministern har själv erfarenhet av hur en försvarsberedning arbetar. Då är det gediget material och tunga dragningar, och man har djupgående, förtroendefulla samtal. Allt detta har hitintills saknats när det gäller framtagandet av en nationell säkerhetsstrategi.

Min fråga är: Hur omvandlar man möjligtvis några sladdriga papper som är framtagna på Statsrådsberedningen till något som kan kallas en nationell och därmed gemensam säkerhetsstrategi?

Fru talman! Låt mig ge försvarsministern några ord på vägen om vad som borde finnas med i en nationell säkerhetsstrategi. Det mest uppenbara – där tror jag inte att det finns några skillnader mellan försvarsministern och mig – är till exempel det nya, allvarliga beteende som Ryssland har uppvisat efter den illegala annekteringen av Krim.

Vi har striderna mot Ukraina med rysk trupp inne på ukrainskt territorium. Vi har de kollektiva försvarsförpliktelser som kommer att bli centrala under Natos toppmöte i Warszawa. Vi har Nordafrika med sönderfallande stater och därmed också en växande risk för terrorhot mot Europa. Vi har migrationsströmmarna. Vi har ett Kina som är alltmer aggressivt mot sina grannländer. Vi har Mellanöstern, Irak och Syrien med Daish. Vi har Europas delning som konsekvens av brexit men också andra krafter som försöker slita sönder. Vi har cyberhot och it-angrepp. Vi har energi som ett säkerhetspolitiskt vapen. Vi har klimatet, som kommer att påverka kampen om resurserna.

Det är några ord på vägen som jag skulle vilja ge när det gäller en nationell säkerhetsstrategi.

Anf. 13 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Sedan har vi totalförsvarsdelar, och man måste titta på den civila beredskapen. Vi har informationsoperationer, vi har psykologisk krigföring, vi har kriminalitet, vi har organiserad brottslighet och vi har naturkatastrofer. Vi har alltså en lång rad frågor som sträcker sig över ett brett fält.

När man då kommer till vad den samlade säkerheten i samhället handlar om kommer man ned på grundläggande funktioner som sociala villkor, utbildningssystem och annat. Detta handlar alltså om en helhet som är mycket bred och som täcker många politikområden. Den är också betydligt bredare än vad en försvarsberedning är i sammanhanget. Denna strategi har så att säga en bredare ambition än det som Försvarsberedningen täcker upp.

Inledningsvis har man jobbat tillsammans med oberoende forskare som man har konsulterat på säkerhetsområdet. Man har bjudit in ett antal myndigheter och organisationer till ett seminarium för att det ska ges synpunkter på vad en nationell säkerhetsstrategi kan innehålla.

Det har bildats en arbetsgrupp – statssekreterargruppen – med representanter från berörda departement inom Regeringskansliet. Där kommer man inom de närmaste månaderna att ta fram ett samlat utkast.

Därefter kommer förnyade kontakter att tas med partierna. Jag ska inte förutsäga vad den diskussionen kommer att innebära. Men de som bjuds in till dessa överläggningar ska i samband med det kanske fundera på vad de själva har för uppfattning och strategi och vad de själva vill bidra med i detta utöver ett förslag om att kalla in Försvarsberedningen.

Försvarsberedningen har inte samma uppdrag. En försvarsberedning ska följa den säkerhetspolitiska utvecklingen i omvärlden och presentera viktigare långsiktiga försvars- och säkerhetspolitiska frågor och redovisa sin syn på detta, och det gör man till försvarsministern. Det kan även omfatta förslag på försvarsområdet som jag i så fall förutsätter är synnerligen

konkreta och som ska ligga till grund för en kommande försvarsuppgörelse som ska styra verksamheten 2020–2025. Man måste alltså även se den typen av nyanser i sammanhanget.

När det gäller Försvarsberedningen har jag tidigare klargjort att jag avser att före jul kalla till en överläggning som inte är kopplad till det nationella säkerhetsstrategiarbetet utan som är en förberedelse inför en kommande försvarsberedning, där vi kan diskutera bland annat det säkerhetspolitiska läget och en del slutsatser som man möjligtvis kan dra av detta.

Det är klart att man i sin propagandistiska iver – eftersom vi kommer in på hybridstrider, sladdriga papper och så vidare – genom att använda ordval som ska verka provocerande och så vidare kan göra sig själv till del av en hybridkrigföring eller psykologisk krigföring för att på olika sätt förminska, förnärma eller förnedra den som man eventuellt uppfattar som en motståndare. Jag uppfattar att Wallmark själv besitter en del sådana färdigheter genom sitt sätt att driva denna debatt.

Upplysningsvis kan jag säga att man naturligtvis kan försöka göra Stratcom till något ärende som skulle visa på någon sorts svajighet. Men formellt sett hör det hemma på Justitiedepartementet, och det var därför som Ygeman svarade på frågan. Så enkelt var det med det.

Vi kommer att jobba vidare med detta och återkomma till oppositionen. Till dess har ni också möjlighet att fundera på hur ni vill bidra konstruktivt.

Anf. 14 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Det skulle vara mig helt främmande att förminska regeringen eller försvarsministern. Jag har bara sagt som det är.

När det gäller punkten om vad ni själva skulle vilja bidra med hade jag på min lilla lapp åtminstone tolv förslag som var ord på vägen på områden, utöver en nationell säkerhetsstrategi, som jag tycker borde beredas.

Fru talman! Jag ska ge försvarsministern alldeles rätt. Han kom med ytterligare sex åtta förslag som jag tycker är fullt rimliga att man också resonerar och diskuterar om.

Fru talman! Titta där! Vi har alltså 18–20 punkter som vi borde kunna diskutera över parti- och blockgränser kring en nationell säkerhetsstrategi. Vi har alltså den traditionen.

Låt mig även berömma regeringen. I samband med de konvulsioner som den brittiska folkomröstningen ändå har skapat har det i dag på morgonen förts samtal mellan oppositionsföreträdare från Alliansen och regeringen kring konsekvenserna för svensk del av brexit. Det tycker jag är bra. Man talar med varandra.

I samband med Frankrikes begäran i enlighet med EU-fördraget 42.7 om stöd och hjälp i kampen mot terrorn efter de fruktansvärda dåden i Paris förde vi också samtal partierna emellan. Det tycker jag i grunden är bra.

Nu säger försvarsministern att en nationell säkerhetsstrategi handlar om så många och viktiga frågor. Det har han alldeles rätt i. Han säger att det krävs en bredare bearbetning än bara Försvarsberedningen. Men i en försvarsberedning sitter åtta partier.

Det som försvarsministern nu har berättat om regeringens handläggning när det gäller en nationell säkerhetsstrategi är att de två regeringspartierna sitter och talar med varandra. De har också kallat in en grupp statssekreterare och haft ett seminarium. Med all respekt, fru talman, tycker jag

nog att en försvarsberedning är ett annat forum där många partier kommer samman och på ett tidigt stadium kan diskutera de olika säkerhetsutmaningarna.

Ta de 18–20 punkter som försvarsministern och jag har skrapat ihop bara under några minuters samtal. Nog borde det vara sådant som man skulle kunna tala om tillsammans med gemensamma föredragningar, med gemensamt bakgrundsmaterial och ett samtal mellan olika personer.

Den grundläggande frågan till försvarsministern är: Hur gör man detta till en nationell säkerhetsstrategi?

Statsrådsberedningen har hållit på med detta arbete ett antal månader. I Sälen i januari utlovades att det skulle vara klart i sommar. Nu förstår jag av försvarsministern att det tar ytterligare några månader. Det har varit sex–nio månaders arbete. Sedan har man för avsikt att presentera några papper. Då kommer den grundläggande frågan: Hur gör man detta nationellt?

I min värld är det så att om man vill uppnå någonting som är till nytta och gagn för landet och som har en bred förankring försöker man tala med de olika företrädarna för riksdagspartierna, åtminstone med företrädarna för de fyra alliansoppositionspartierna.

Mitt råd i all ödmjukhet, och utan att på något sätt förminska regeringen, är att man verkligen borde fundera över hur man skapar denna nationella säkerhetsstrategi. Mitt råd är att man gör det brett. Mitt förslag är att det skulle kunna ske inom ramen för en försvarsberedning. Vi vet nämligen att en försvarsberedning arbetar på det sättet att man först tar fram en säkerhetspolitisk analys. Det tar något år. Sedan tar man fram konsekvenserna för det svenska försvaret. Det tar också något år. Det är en alldeles utmärkt form om man inte själv kommer på någonting som är bättre. Då tycker jag inte att två regeringspartier som har ett seminarium tillsammans med sina statssekreterare är ett fullgott alternativ.

Anf. 15 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Vid det förra mötet uppfattade man från regeringens sida att viljan från den borgerliga sidan att direkt medverka i detta arbete med att ta fram en strategi inte var särskilt stor och inte särskilt högt upp på agendan. Den slutsats som drogs var att man skulle ta fram ett förslag till strategi och ha det som utgångspunkt för fortsatta diskussioner med de partier som deltog vid denna överläggning.

Det är med utgångspunkt från detta som jag säger att ni själva kanske bör fundera igenom på vilket sätt som ni konstruktivt vill gå vidare. Då kan det vara så att ni också måste fundera på något bredare än enbart en försvarsberedning. Detta har nämligen en bredare verkansarea än bara Försvarsberedningens frågor.

Det som du säger i debatten, Hans Wallmark, om att alla partier är med i Försvarsberedningen är inte ett relevant argument. Detta handlar nämligen om ett samlat frågekomplex som blir bredare än det som Försvarsberedningen handlar om.

Det som Försvarsberedningen sedan ska göra är en säkerhetsstrategi som leder till förslag och åtgärder på enbart det försvars- och säkerhetspolitiska fältet. En nationell säkerhetsstrategi ska innehålla idéer och förslag som är betydligt bredare i sammanhanget.

När det gäller den här historien tycker jag inte att det finns någon anledning att förminska betydelsen av det jobb som genomförs med forskare, myndigheter, organisationer och den interna arbetsgruppen. Det är bara ett sätt för mig att redovisa att det jobbas med frågan för att ta fram det underlag som sedan ska redovisas även för de andra partierna, så att man har en bra och kvalificerad grund för det fortsatta samtalet. Det är alltså ett förberedelsearbete som jag anser är seriöst och dessutom nödvändigt.

Om vi nu ska gå tillbaka till var detta börjar är det något helt annat än sladdriga papper och försök till hybridkrigföring. Eftersom Wallmark nämnde ett antal punkter där han tycker att regeringen har varit alldeles föredömlig och utmärkt i sitt agerande hoppas jag nu att vi har kommit ifrån den nivån på diskussionen. Det är inte sladdriga papper och hybridkrigföring vi håller på med.

Jag vill därför bolla tillbaka till er. Fundera lite på framtiden och på hur ni vill lägga upp detta för att vi ska kunna komma vidare! Försvarsberedningen är inte den enda lösningen i sammanhanget, utan den kan vara en del i ett samlat arbete.

Jag är väl medveten om hur säkerhetssituationen runt om oss ser ut; det har vi diskuterat hur många gånger som helst. Det är ingen som blundar för vare sig det ena eller det andra, utan vi håller för fullt på med att vidta åtgärder på ett brett fält.

Men se till bredden i jobbet och på hur ni eventuellt skulle kunna utveckla era ståndpunkter. Vi kommer att seriöst bjuda in till fortsatta diskussioner. Om vi alla är på djupet intresserade av det kan vi nog komma fram till ett bra arbets- och förhållningssätt. Jag kommer självklart att förmedla de synpunkter som kommer fram i denna debatt även till Statsrådsberedningen.

Anf. 16 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Peter Hultqvist företräder regeringssidan. Jag företräder oppositionssidan. Det brukar vara regeringen som ska axla ansvaret att styra och leda.

Om man nu har ambitionen att ta fram en säkerhetsstrategi som ska vara nationell och därmed delad och gemensam borde man också själv fundera på förankringsprocessen. I samband med de samtal som har förts har vi från Moderaternas sida lagt fram förslaget att försvarsberedningen skulle kunna vara ett lämpligt forum för partierna att mötas och diskutera de säkerhetsutmaningar vi står inför. Då säger regeringen: Nej, det är inte bra. Men kom med något annat förslag, säger man. Då är det väl, fru talman, upp till regeringen, som faktiskt har att styra och leda, att också komma med ett annat förslag om man verkligen är genuint intresserad av att ta fram en strategi som är just nationell. Där är man ju renons på idéer.

Därutöver tycker jag att de sex eller åtta punkter för en strategi som försvarsministern räknade upp var utmärkta. Jag hoppas att han tycker att de tolv punkter som jag lade fram också var utmärkta. Det är detta jag menar: Det här arbetet skulle ha gjorts långt tidigare, tillsammans. Nu har regeringen själv och enligt eget huvud valt denna form. De två regeringspartierna sitter i Statsrådsberedningen tillsammans med den kunskap och de forskare man kan få fram, som absolut inte ska underskattas. Där tar man fram denna struktur.

Min grundläggande fråga, som jag fortfarande inte tycker att försvarsministern har besvarat, är: Hur gör man detta till något nationellt, något gemensamt, något delat? Det är det som hade kunnat vara styrkan i en nationell säkerhetsstrategi. Nu riskerar det att bli dess svaghet och belastning.

Anf. 17 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det här handlar om hur komplicerade man vill göra saker och ting. I normalt umgänge fungerar det ju så att man träffas och för ett resonemang med ett öppet sinnelag. Den bild jag fick av det inledande mötet var inte att sinnelagen var särskilt öppna, utan det var rätt låst. Slut-satsen blev därför att vi tar fram ett underlag för fortsatta diskussioner.

Om nu känslan var att detta var ett låst sammanträde som inte ledde till särskilt mycket får man väl se till att man öppnar upp ordentligt inför nästa sammanträde. Även från den andra sidan måste man visa lite vilja och fundera på hur man på ett flexibelt sätt ska kunna ta sig fram. Det är ju inte bara upp till en part att bjuda in så att den andra kan sitta och djupanalysera och nästan göra affär av minsta detalj i sammanhanget.

Jag tycker att det finns en lite låst känsla även i denna diskussion: Det är regeringen som har ansvaret och måste komma med förslagen. Visst kan det ytterst vara så, men lite är det också den grundläggande attityden som avgör om man kommer fram. Jag har inget att invända mot att försvarsberedningar är ett sätt att komma fram, för det ger rätt mycket tid. Men jag har också erfarenhet av hur en regering kan försöka styra en försvarsberedning och i hög grad lägga hämsko och till och med ett mentalt tryck på den. Det kan gå så långt att man i viss mån känner sig obekvämt med att uttrycka alternativa ståndpunkter.

Det beror också på vilken känsla en regering vill ge i en försvarsberednings arbete. Vi kommer så småningom att tillsätta en försvarsberedning, och jag kommer att verka för att vi ska ha ett öppet klimat i det sammanhanget.

Försvarsberedningen har ett uppdrag. Det här är ett bredare uppdrag. Vi återkommer med en inbjudan. Jag ser fram emot att vi då kan föra en konstruktiv diskussion, och jag ska förmedla Wallmarks synpunkter till Statsrådsberedningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2015/16:744 om tillgång till fordon för de svenska krigsförbanden

Anf. 18 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Allan Widman har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen är beredda att vidta för att säkra krigsförbandens tillgång till nödvändiga fordon i händelse av krig eller höjd beredskap.

Tillgång till materiel i tillräcklig omfattning är av avgörande betydelse för krigsförbandens förmåga att utföra sina uppgifter och därmed för Försvarsmaktens förmåga att möta ett väpnat angrepp. Lastbilar är ett exempel på detta. Sverige har tillsammans med Norge, inom ramen för ett ramavtal

med MAN, beställt lastbilar som avses att levereras till Försvarsmakten 2017. Försvarsmakten planerar även ytterligare anskaffningar av lastbilar.

Upphandlingen skedde i konkurrens. I utvärderingen av offerterna bedömdes MAN leverera de bästa produkterna till det bästa priset. På grund av leveransproblem vid MAN har tillförseln av de aktuella fordonen försenats med cirka två år – något regeringen ser allvarligt på. Regeringen arbetar aktivt med att korta ledtiderna från beställning till leverans av all försvarsmateriel. Att korta ledtiderna i materieförsörjningen är en viktig fråga för Försvarsmakten. Myndigheten arbetar också aktivt med att minska den så kallade reparationskön, vilket i sin tur förbättrar krigsförbandens tillgång till sin materiel.

Jag kan dock konstatera att Försvarsmakten inte på egen hand kommer att kunna ha alla de fordon som behövs för hela organisationen vid höjd beredskap och då ytterst i krig. Den möjlighet förfogandelagstiftningen ger att använda fordon eller annan egendom är därför avgörande för att man ska kunna tillgodose Försvarsmaktens totala behov. Försvarsmakten har därför börjat analysera vilka åtgärder som behövs för att säkra krigsförbandens behov av fordon såväl i fred som vid höjd beredskap och ytterst i krig. Förfogandelagstiftningen är dessutom en viktig del i den återupptagna totalförsvarsplaneringen.

Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har nyligen presenterat ett förslag på gemensamma grunder för en sammanhängande planering för totalförsvaret. Förslaget är ett viktigt första steg för det fortsatta arbetet med det svenska totalförsvaret inklusive frågan om hur förfogandelagstiftningen i sin helhet ska användas för att säkra totalförsvarets behov.

Tredje vice talmannen meddelade att Allan Widman som framställt interpellationen var förhindrad att delta i debatten.

Anf. 19 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Låt mig framföra en hälsning från Allan Widman, som jag talade med i går. Han meddelar att han tyvärr är förhindrad att vara med i debatten.

Det är en viktig fråga som tas upp i interpellationen. Enligt uppgift är bristen på lastbilar i Försvarsmakten akut. Det innebär att mobiliteten i de så kallade funktionsförbanden är begränsad. Det finns sjukvårdskompanier, luftvärnsbataljoner, ledningsbataljoner, privatstaber, telekrigsbataljoner och förstås logistikbataljoner. Lastbilar är någonting som oftast brukar benämnas som en bottenplatta i försvaret – något som är prioriterat. Nu menar dock Försvarets materielverk att man kommer att fatta beslut först 2023. Precis som försvarsministern sa i sitt svar är detta i enlighet med ett ramavtal där Norge och Sverige har valt att anskaffa tyska lastbilar från MAN.

Med tanke på att det hela är försenat kan man ju fundera över om det finns anledning för försvarsministern att se över avtalet. Norge hoppade av Archer, och då är frågan hur försvarsministern ser på denna försening och på att det Sverige i varje större eller medelstor stad finns en reparations- och underhållsorganisation för just Volvo Lastvagnar och Scania. Är det någonting att överväga nu när detta har blivit försenat? Det är en konkret fråga.

När det gäller förfogandelagen är frågan om ministern och regeringen är beredda att vidta åtgärder för att säkra förbandens tillgång till nödvändiga fordon i händelse av krig eller höjd beredskap.

Försvarsministern sa i sitt svar att Försvarsmakten kommer att vara beroende av att kunna utnyttja förfogandelagen i händelse av höjd beredskap för att tillgodose behovet av fordon till Försvarsmakten. Det har vi alla full förståelse för. Däremot, fru talman, fick jag inte klart för mig när organisationen som skulle kunna krigsplacera civila fordon och ta emot dem vid en eventuell mobilisering kommer att vara på plats.

Är det så att om Försvarsmakten skulle anmodas inom de närmaste två tre åren, så finns det inte någon sådan organisation? Den frågan skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 20 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! När det gäller leveransen av dessa fordon är det ju en fråga som är föremål för förhandlingar mellan leverantören och FMV. Enligt dessa förhandlingar ska leverans kunna påbörjas under 2017. Vi ser naturligtvis allvarligt på förseningarna och tycker att det vilar ett tungt ansvar på leverantören att leverera beställda fordon.

Att bryta eventuella kontrakt i händelse av fortsatta leveransproblem är en fråga mellan upphandlande myndigheter och leverantören. För vår del konstaterar vi att det finns ett stort behov av dessa fordon. Men jag vill markera att det är på myndighetsnivå som detta ligger. Skulle jag ge mig in i ytterligare funderingar kan det leda till att Oscarsson får anledning att skriva en KU-anmälan, och det hade jag inte tänkt som slutpunkt på den här diskussionen.

Förfogandelagstiftningen är föremål för den översyn som nu görs med anledning av Försvarsmaktens totala behov och de diskussioner som förs om totalförsvaret. Vi har börjat att analysera vilka åtgärder som behövs för att säkra krigsförbandens behov av fordon såväl i fred som vid höjd beredskap och ytterst i krig. Detta är, som sagt, en viktig del av den återupptagna totalförvarsplaneringen. Därför är det för tidigt att säga när en ny organisation kan vara på plats och hur den kommer att se ut.

För ett par veckor sedan fick vi rapporten från MSB och Försvarsmakten om hur man ser på det fortsatta arbetet med totalförvarsplanering. Vi har inte hunnit gå igenom den än och ange våra prioriteter och synpunkter på den. Oscarsson måste ha en viss förståelse för att vi behöver ha tid på oss för att jobba med detta.

Men här i dag gör jag den markeringen att vi har en öppenhet även för att använda förfogandelagstiftningen för att klara ut den här typen av problem långsiktigt.

Anf. 21 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Försvarsministern är väldigt öppen med att lastbilarna inte kommer att räcka till vid en krissituation och att det därför är så viktigt med förfogandelagen.

Då vill jag återupprepa min fråga om ifall en mobilisering skulle bli ett faktum, finns organisationen på plats om så skulle ske? Vi vet ju inte om vi står inför en krissituation och i värsta fall krig om några år, om längre tid framöver eller – förhoppningsvis – aldrig. Men vi måste ändå ha beredskap för att Sverige kan bli angripet.

Prot. 2015/16:126
27 juni

Svar på
interpellationer

I en tidigare debatt nämnde jag att Anders Brännström har sagt att Sverige kan vara i krig om några år. Det är den beredskap och insikt som vi måste få in på alla plan i Försvarsmakten, i alla myndigheter som är berörda och här i riksdagen. Så är fallet och vi måste ta höjd för det. Då blir det extra oroande med den här förseningen av någonting så basalt som lastbilar. Ännu mer oroande är det att organisationen inte tycks finnas på plats, om man skulle bli tvungen att använda denna lagstiftning redan inom några år.

Frågan är: Finns denna organisation på plats, om man skulle behöva nyttja förfogandelagstiftningen?

Anf. 22 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! År 2013 beställde man ca 150 lastbilar varav merparten är enkla, oskyddade standardlastbilar. Leveransen av denna beställning är planerad till 2017. Försvarsmakten planerar även att under 2017 beställa ytterligare ca 300 fordon inom ramen för samma avtal. Det görs alltså stora fordonsbeställningar.

När det gäller det här med att finnas på plats vill jag påminna om det som jag sa i förra debatten: Ni hade makten i åtta år. När ni lämnade regeringsmakten fanns det en hel del övrigt att önska. Som du väl känner till är totalförsvaret kraftigt nedrustat och har en omfattande förbättringspotential.

Jag kan inte stå här och säga att vi nu med omedelbar verkan fixar det här. Det är en sådan enorm mängd saker som måste ordnas i totalförsvaret. Jag har nu fått den rapport som Försvarsberedningen beställde och som vi var överens om i försvarsuppgörelsen. Vi fick den för bara någon vecka sedan. Detta känner Mikael Oscarsson själv väl till eftersom han har varit med i hela den processen. Nu begär han att jag ska kunna ge ett exakt svar på hur jag hanterar de delarna, men det kan jag inte göra nu, utan det gör jag när vi har arbetat igenom detta.

Men signalen i dag är alltså att vi har en öppenhet för att använda oss av förfogandelagstiftningen för att det ska bli ett bra avslut på detta och för att få en organisation som håller inför framtiden. På den punkten har vi i grunden samma inställning. Däremot är det orimligt att kräva att jag exakt nu, bara ett par veckor efter det att jag har fått den första rapporten om återupprättande av totalförsvaret i Sverige, ska kunna lämna besked på den punkten.

Jag tar med mig den frågan. Vi kommer att seriöst arbeta med den, precis som med alla andra frågor och med alla andra luckor i organisationen efter det att er regering lämnade över ansvaret till oss.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2015/16:726 om kassaregister

Anf. 23 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Ulf Berg har frågat mig om jag anser att kravet på certifierade kassaregister bidrar till bevara kulturarvet och i så fall hur.

Bestämmelserna om certifierade kassaregister i kontantbranschen infördes från och med den 1 januari 2010. Från och med den 1 januari 2014 utökades kassaregisterkravet till att även omfatta torg- och marknadshandel.

Skatteverket kan medge undantag från kassaregisterkravet bland annat om en viss skyldighet av tekniska orsaker är oskälig. Den som inte är nöjd med verkets beslut kan överklaga till förvaltningsdomstol.

Bestämmelserna syfte är inte i första hand att bevara vårt kulturarv, utan de infördes för att motverka skatteundandragande och för att skydda seriösa företag från illojal konkurrens från oseriösa företagare. På så sätt skyddas även seriösa företagare som bedriver verksamhet som är en del av kulturarvet.

Anf. 24 ULF BERG (M):

Fru talman! Tack, finansminister Magdalena Andersson, för svaret!

Jag försökte att ställa interpellationen till kulturministern, men det tycks inte ha varit lämpligt. Därför får vi ta den här debatten.

Landsbygden beskrivs ofta som att den håller på att bli en fäbodvall. Låt oss börja med att bortse från det uttrycket.

Jag sitter med i Parlamentariska landsbygdskommittén, och det bor ungefär lika många människor på landsbygden i dag som det gjorde 1950. Det finns rapporter som nu pekar på att Långtidsutredningens mycket negativa siffror kanske är felaktiga, om vi gör rätt saker med dem som sökt sig till Sverige och om vi klarar bostäder och jobb. Det är en ganska positiv bild.

Men det är också viktigt att vi kan bevara en gammal tradition som finns i mitt hemlän Dalarna men även i Värmland, Gästrikland, Härjedalen och Jämtland, för att ta några exempel. Det är en väldigt speciell verksamhet.

Just nu har vi ett fall som skapat debatt, och det gäller Karl-Tövåsens fäbod och Tin Gumuns. Jag vet mycket väl att finansministern inte kan uttala sig om enskilda fall, men det här är intressant eftersom det blir ett prejudikat för hela fäbodjordbruket. Jag har varit på besök på ort och ställe och kan konstatera att mobiltäckningen i stort sett är noll. Även finansministern vet att om fler ska slåss om den lilla mobiltäckning som finns brukar det sluta med att ingen har någon. Det är inte helt lyckat.

Fäbodvallen finns ofta någonstans långt borta, eftersom man velat nyttja skogsbetet. De beten man hade hemma på gården räckte inte alltid till, utan det gällde att se till att slåttern därifrån gav foder över vintern. Det finns skäl att kunna bevara detta. Väldigt många kvinnor och barn fick slita hårt. Männerna kanske var ute i krig eller var hemma och såg till att det fanns foder.

I Sverige finns det några som bedriver denna verksamhet för att bevara kulturarvet. Många gånger uppstår dock en kollision. Länsstyrelsen säger att man inte får sätta upp solceller och att det ska vara på det ena eller andra sättet. Samtidigt säger Skatteverket att det ska finnas kassaregister.

Låt oss vara fullständigt överens om en sak. Jag är otroligt positiv till kassaregister. Jag har suttit i skatteutskottet och är en av dem som har jobbat för detta. Att undantaget för torg- och marknadshandeln har tagits bort är positivt. Om man som företagare ska stupa ska det naturligtvis inte vara

på grund av konkurrens från oseriösa företagare. Det är inte detta som debatten handlar om.

Frågan gäller de fall där det är näst intill omöjligt att ha ett kassaregister. Min uppfattning är i varje fall att det då borde finnas en möjlighet till dispens. Nu vet vi ju inte om kammarrättens dom blir en lagakraftvunnen dom eller om Skatteverket driver detta till nästa instans.

För egen del tror jag att man inte behöver vara orolig för att fäbodjordbruket ska komma att klassas som torg- och marknadshandel. Det är så otroligt olika verksamheter. I det fallet behöver Skatteverket nog inte vara oroligt. Jag hoppas verkligen att domen står sig.

Anf. 25 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka Ulf Berg för att han har tagit upp denna fråga i en interpellationsdebatt, för det är en viktig fråga. Jag gläder mig över att vi är eniga om hur bra det är med kassaregister och att det är något som skapar en jämn spelplan för de företag som på olika sätt försöker att göra rätt för sig. Precis som Ulf Berg säger ska man inte behöva bli utkonkurerad av företag som anstränger sig för att inte göra rätt för sig. Det har varit bra att vi införde kassaregister även för torg- och marknadshandeln.

Det kan dock, som Ulf Berg säger, finnas omständigheter där det är oskäligt att kräva kassaregister. Det är därför det i lagstiftningen finns en möjlighet för den ansvariga myndigheten Skatteverket att göra undantag från kravet om kassaregister. Det är viktigt att de möjligheterna finns.

Som Ulf Berg påpekar har jag inte möjlighet att uttala mig i enskilda fall.

Däremot kan jag generellt dela Ulf Bergs uppfattning att fäbodvallarna är ett viktigt kulturarv som vi har ett ansvar för att upprätthålla och bevara. Ulf Berg kommer från Dalarna. Även jag har en bakgrund från Dalarna med sina fäbodrar, så jag vet vilket fantastiskt kulturarv som finns i de verksamheterna. Jag tror att det finns en turistpotential i Sverige som vi inte alls är i närheten av att börja använda, med möjligheten att resa med bil eller till fots för att besöka fäbodvallar och ta del av den kulturen och de produkter som produceras uppe i våra fäbodvallar. Här tror jag att det finns mycket mer potential att arbeta med för Turismsverige. Det kommer också att kunna ge sköna skatteintäkter i statens kassakista.

Anf. 26 ULF BERG (M):

Fru talman! Det är ju just det finansministern avslutade med som har blivit problemet i det här specifika fallet, eftersom man vill göra allting vitt i enlighet med gällande regler. Hade man flugit under radarn kanske det här aldrig hade upptäckts av någon. Därför känns det extra bekymmersamt. Har man vita löner, vilket man har i det här fallet, förstår både finansministern och jag att man också måste ha vita intäkter. Annars är företaget snart konkursmässigt.

Det är naturligtvis svårt när Skatteverket inte har satt ned foten, men jag har som sagt följt det här arbetet och vet att det har funnits många invändningar från både torg- och marknadshandel. Elsäkerhet och andra saker förs in i debatten. Jag kan ibland tycka att det är ursäkter som inte håller. Men i det här fallet har jag väldigt svårt att slå hål på fäbodjordbrukarens dispensansökan. Jag kan tycka att mobilmaster, solceller och en hel del annat inte hör hemma på en fäbodvall.

Jag delar helt finansministerns syn att det här är en besöksnäring som kommer att kunna utvecklas. Det kan vi också se i många fall. Det är klart att det är ett jättebra sätt att hålla fåbodvallarna runt om i stora delar av Sverige i drift, så att det inte bara blir något sommarställe, vilket det har blivit av många fåbodvallar – det är något litet ljus i något fönster några veckor om sommaren. Det här är i stället någonting som lever.

Det vi heller inte ska glömma bort är den biologiska mångfald man får när nötkreatur finns ute i skogen och betar. Den skulle vi inte ha utan levande kreatur. Vi har som bekant rovdjur i Dalarna. Jag frågade Tin när jag var på besök, och hon har ofta pejlhalsband på djuren och kan konstatera att de ibland är kanske sju åtta kilometer från fåbodvallen, men ändå kommer åter i stort sett som en klocka till kl. 16 och vill bli mjölkade. Det är fascinerande i sig.

Jag hoppas att finansministern vid ett eventuellt annat domslut kan fundera över om det finns skäl att se över lagstiftningen ytterligare. Det finns en klar möjlighet till undantag om det är oskäligt att ställa de här kraven. Nu har förvaltningsrätten sagt att det inte är oskäligt, medan kammarrätten har sagt att det är oskäligt. Jag som ska sluta i denna kammare kan kosta på mig att önska att Skatteverket kan vara lite flexibelt med dispenserna. När vi i skatteutskottet förde en dialog med Skatteverket var man väldigt ivrigt att säga att det är bättre att nyttja dispenser om det blir problem, eftersom det var väldigt viktigt att komma igång med lagstiftningen.

Än en gång vill jag säga att jag absolut är en vän av kassaregister, som inte heller innebär speciellt stora kostnader för en företagare i dag. Som vi sa gäller frågan de mycket speciella problem som kan finnas när man bedriver verksamhet långt från ära och redlighet, höll jag på att säga. Även vi som bor där det åtminstone är lite tätare bebyggelse brukar ju ha svårt med mobiltäckningen, och då kan vi tänka oss hur det är på fåbodvallen.

Som sagt hoppas jag att vi har stiftat en bra lag som fungerar i praktiken.

Anf. 27 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Som Ulf Berg konstaterar har det skett en rättsprövning av det här specifika fallet med olika utfall i förvaltningsrätten respektive kammarrätten. Nu väntar vi naturligtvis på hur Skatteverket avser att agera – om man ska gå vidare eller om man kommer att stanna vid kammarrättens slutsats.

Självklart är det viktigt att vi från lagstiftarens sida följer rättsutvecklingen för både denna men också andra lagar. Det finns möjlighet att göra justeringar i lagstiftningen om det blir en rättsutveckling som är anorlunda än man hade tänkt sig när riksdagen stiftade lagen. Där är det viktigt att vi följer upp olika lagar och kan ha en diskussion i riksdagen om eventuella justeringar.

Vad gäller kassaregisterlagen är det viktigt att det finns en acceptans för lagen hos näringslivet. Det är viktigt för regelefterlevnaden. Min bild är att det finns en stor acceptans för kassaregisterlagen. Många av de företag som försöker bedriva en seriös verksamhet och betala skatter och avgifter som de ska tycker också att det är bra att det finns kassaregister så att de slipper den illojala konkurrensen.

Det har varit en fantastisk utveckling inom kassaregisterbranschen där det nu finns möjlighet att köpa kassaregister till en relativt låg kostnad.

Systemen har också utvecklats. Elsäkerhetsmyndigheten menar att det nu finns möjlighet att använda dem också ute i väder och vind.

Är det oskäligt med kassaregister ska man självklart inte heller behöva ha något kassaregister. Här är det viktigt att vi har en myndighet som har möjlighet att tillämpa lagstiftningen.

Anf. 28 ULF BERG (M):

Fru talman! Än en gång tack till finansministern för svaret. Det känns positivt. Jag har full förståelse för att det denna dag är en viktig fråga för många i Dalarna. Men med tanke på en folkomröstning finns det annat att ta tag i. Jag önskar finansministern lycka till också i det jobbet. Vi hoppas att det inte blir riktigt så allvarligt som både börser och annat ger sken av. Ett stort tack för svaret, och också ett stort tack till fru talmannen.

Anf. 29 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill återigen tack Ulf Berg för frågan. Vi arbetar absolut mycket med brexit just nu i Regeringskansliet. Men detta är också en viktig fråga. Det är en fråga som är viktig ur flera aspekter.

Det handlar om att vi ska kunna ha goda villkor för att leva och verka, arbeta och bo i hela vårt land. Det ska finnas goda förutsättningar för näringslivet. Vi har flera gånger här talat om mobilmaster och väl utbyggda möjligheter att använda både mobiltelefoni och bredband i hela landet. Det är en viktig fråga även i denna situation. Det är viktigt.

Sedan finns det en annan dimension i detta. Det är precis som Ulf Berg påpekar, att det handlar om att bevara ett kulturarv. Vi har ett ansvar att kunna bevara det viktiga kulturarvet och föra det vidare till framtida generationer så att det inte bara blir sommarstugor på våra fåbodvallar utan att det också kan bedrivas en verksamhet där med alla de fantastiska produkter som kan produceras. Som vi har konstaterat finns här också en potential för ökad turismnäring i de här delarna av landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2015/16:704 om ökat konsumentskydd vid kroppsbehandlingar

Anf. 30 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jessika Roswall har frågat mig när vi kan förvänta oss att en lagstiftning på området ökat konsumentskydd vid kroppsbehandlingar kan träda i kraft.

Redan i dag finns ett system som ger den enskilde ett visst skydd vid utförandet av estetiska behandlingar. I viss utsträckning omfattas behandlingarna av Inspektionen för vård och omsorgs tillsynsansvar över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, kommunernas tillsynsansvar över yrkesmässiga hygieniska verksamheter enligt miljöbalken samt av konsumentskyddslagstiftningen. Eftersom det nuvarande skyddet för dem som genomgår estetiska behandlingar visat sig ha brister tillsatte den förra regeringen en utredning om estetiska behandlingar och andra ingrepp med medicinska risker utanför hälso- och sjukvården och tandvården.

Utredningen lämnande sitt betänkande hösten 2015 och det har tills nyligen remitterats. Utredningen föreslog en ny lag för konsumentskydd av kroppsbehandlingar som görs i estetiskt syfte.

Beredningen av de lämnade förslagen pågår för närvarande inom Regeringskansliet. Remissinstanserna har dock inte varit odelat positiva, vilket gör beredningsläget komplicerat.

Anf. 31 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet. Jag vill börja med att läsa upp regeringens eget konsumentpolitiska mål. Det lyder: Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader.

Alliansens mål är något annorlunda. Det är att konsumenterna har makt och möjlighet att göra aktiva val. I debatter på olika nivåer har jag och Moderaterna fått kritik för att vårt mål är för snävt. Man har från S och MP framfört att regeringens mål inkluderar även att se till att konsumenterna ska ha möjlighet till aktiva val. Jag tänker återkomma till regeringens mål lite senare och vad som skrevs i budgetpropositionen.

För mig handlar interpellationen om att ge konsumenterna makt och möjlighet att göra aktiva och medvetna val. Jag undrar om det är vad som menas med regeringens eget mål att ha en väl fungerande konsumentmarknad. Statsrådets svar som vi fick höra alldeles nyss och som jag läst innan ger snarare sken av att ingenting kommer att hända på området.

Visst är det som statsrådet säger att det finns ett visst skydd. Men jag trodde att vi var överens om att det skyddet hittills har varit otillräckligt. Skönhetsvården har under de senaste åren exploderat. Det är en stor marknad, och vi ser inga tecken på att den kommer att minska, utan den kommer snarare att öka.

Jag har inga synpunkter på det och är själv en konsument av vissa behandlingar. Men det saknas skydd. När en konsument drabbas eller någon felbehandling sker blir det uppenbart för var och en att det saknas skydd. Det finns inte alls den tillsyn som ministern talar om i sitt svar.

Utredningen som jag hänvisar till i min interpellation tog sig just namnet Skönhetsutredningen. Det är ganska tydligt vad det handlar om. Det är kroppsbehandlingar som syftar till att förändra utseendet som näringsidkaren erbjuder konsumenterna.

I dag saknas en samlad reglering under vilka förutsättningar som kroppsbehandlingar får genomföras. Ministern säger i sitt svar att det finns tillsyn. Jag skulle vilja svara både ja och nej på den frågan.

För vissa behandlingar finns det tillsyn. Men det är olika myndigheter som har tillsynsansvaret, och det råder oklarheter om var ansvaret börjar respektive upphör. Det är inte tillfredsställande att vi har det på det viset. Som jag inledde med att säga anser jag att konsumentpolitik handlar om att ge konsumenten möjligheter att göra sina aktiva val. Regeringen såg att den möjligheten saknades på det här området, och därför tillsatte den utredningen.

Jag tänker återkomma till budgetpropositionen i höstas. Jag vet att det inte är statsrådets del av budgetpropositionen, men hur som helst. Där står det: Konsumenterna ska ha möjlighet att med hjälp av oberoende information och vägledning kunna ta till vara sina rättigheter och kunna välja produkter utifrån egna behov och intressen. En av saker som föreslås i utredningen är att kunna ge en informationstjänst.

Min fråga till ministern är varför regeringen inte tar tag i frågan. Jag har inte läst alla remissvar, men jag har läst några. Jag förstår att det finns juridiska problem och utmaningar med utredningens förslag. Men det är inte skäl att inte göra någonting. Hur ska man kunna göra för att konsumenterna på detta område ska kunna göra de aktiva och medvetna valen? Det är en fråga där jag undrar som vi kommer att se någon förändring från regeringen sida.

Anf. 32 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Jessika Roswall för att hon ställt interpellationen. Det är en väldigt viktig fråga. Men jag håller inte riktigt med Jessika Roswall om syftet med dagens debatt. Jag hävdar att det inte bara handlar om att konsumenter av estetiska behandlingar ska kunna göra upplysta val och kunna välja mellan olika alternativ.

Vad debatten borde handla om är hur vi skyddar människor som väljer att genomgå estetiska behandlingar så att vi i framtiden slipper se hemska reportage och höra hemska berättelser om hur patienter har fått sina läppar förstörda eller på grund av andra ingrepp kanske fått bröst som de inte alls längre trivs med eller vad det nu kan vara för någonting. Det är ju det som är utgångspunkten inte bara för debatten utan också för den utredning som tillsattes – att vi ska skydda de människor som gör den här typen av behandlingar.

I den utredning som har gjorts och i den remissrunda som har varit har det dykt upp ett antal principiella svåra frågor som utredningen inte har löst och som regeringen nu brottas med att försöka bena ut för att kunna komma med åtgärder som i slutändan skyddar konsumenterna, eller patienterna – de människor som genomgår denna typ av behandlingar.

En av de viktigaste av dessa frågeställningar är just gränsdragningen mellan å ena sidan ren konsumtion av den här typen av behandlingar och att många av behandlingarna å andra sidan kan betraktas som ren hälso- och sjukvård. Om vi skulle gå helt och hållet på det förslag utredningen har lämnat vore risken att vi fick en gråzon mellan dessa olika perspektiv och att människor därmed även fortsättningsvis skulle riskera att hamna mellan stolarna och riskera sin hälsa när de genomgår den här typen av behandlingar.

Det är därför regeringen nu är mitt inne i en beredningsprocess. Vi kan inte ge någon klar tidpunkt för när den kommer att vara avslutad och när vi kan komma fram med förslag. Men vi tar frågan på stort allvar, och den är väldigt viktig – inte bara ur ett konsumentperspektiv utan också ur ett hälso- och sjukvårdsperspektiv. Det vill jag inte att det ska råda någon som helst tvekan om.

Anf. 33 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag tackar för svaret, men jag var kanske otydlig. Jag håller helt med ministern om att det ytterst handlar om hur vi ser till att ha ett starkt konsumentskydd och över huvud taget ett starkt skydd för att behandlingarna utförs på ett kompetent sätt, men jag saknade något i svaret.

Att utredningen innehåller brister har jag förstått av remissvaren, men den innehåller ändå två olika tydliga förslag. Det ena är ett lagförslag och det andra är ett förslag om en informationstjänst. Ministern vet ju att Hallå konsument finns sedan ett par år tillbaka, och där får man en hel del frågor

av den här typen. Det är egentligen inte tjänstens område. Då tänker jag att det ändå finns ett förslag och att man – även om det förmodligen är förenklat – kanske kan dela upp detta. Om vi nu ser att det i utredningens lagförslag saknas lösningar på en hel del av frågorna, eftersom det är komplicerat, kanske vi kan lyfta ur den ena delen.

Jag menar att vi måste underlätta för konsumenten att göra de aktiva valen. Om konsumenten har förutsättningar för att få saklig och oberoende information underlättar det naturligtvis, särskilt när det gäller den typ av tjänster vi talar om som kan innebära betydande hälsorisker. Ju mer upplysta konsumenterna kan vara desto mer underlättar det, och den frågan kanske jag tycker att man skulle kunna gå före med. Men jag var säkert lite otydlig i det första inlägget.

Jag känner också viss frustration. Om vi tittar på andra tjänster som vi konsumenter använder ser vi att det under de senaste åren har genomförts flera förändringar. Det finns en stor informationsplikt när det gäller finansiella tjänster, och när det gäller köp på distans finns det en massa lagkrav på vilken information näringsidkaren ska ge före köp. Detta ser vi alltså på många olika områden. Här har vi nu ett förslag, och vi ser ett problem i samhället i dag – ett problem som dessutom ökar. Därför tycker jag att man kanske kan gå före med vissa frågor.

I övrigt håller jag såklart med om att det till syvende och sist handlar om att skydda så att det inte ska ske felbehandlingar. Men frågan är alltså om man kan tänka sig att gå före med just informationsdelen. Finns det mer att göra på det området?

Anf. 34 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Huvudutmaningen på området är just att den typ av tjänster vi pratar om inte är vilka tjänster som helst, eftersom många av dem är hälso- och sjukvårdstjänster. Många av dem ligger också väldigt nära hälso- och sjukvårdstjänster.

Då kommer vi in på hela det regelverk som styr hälso- och sjukvården och som, utöver att ta hänsyn till en transaktion mellan olika personer, också har att göra med etiska aspekter. Det har att göra med förändringar av kroppen och kroppens funktionssätt, vilket kan ha väldigt långtgående effekter. Det är också detta som gör hela beredningsläget så utmanande. Om vi fullt och fast går efter utredningens förslag riskerar vi nämligen att hamna i en gråzon som gör att människor även fortsättningsvis kommer att hamna mellan stolarna.

Vi tittar naturligtvis på om det finns delar i utredningen som vi kan gå snabbare fram med, och informationstjänsten är intressant. Man ska dock komma ihåg att en informationstjänst bara är värdefull om den kan ge information som vägleder konsumenten. Om grundläggande bakomliggande lagstiftning och regelverk är otydliga spelar det ingen roll hur välutvecklad tjänsten är, för den riskerar bara att vidareförmedla en otydlighet som finns i det grundläggande regelverket.

Därför kan jag inte här och nu säga om vi kommer att kunna gå före med informationstjänsten eftersom den i många lägen förmodligen är beroende även av förändringar i det bakomliggande regelverket. Men det är helt klart att detta är en viktig fråga och att det är viktigt att komma framåt. Det här redan har tagit alldeles för lång tid.

Anf. 35 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag tackar för debatten. För mig var det viktigt att lyfta fram frågan, för vi ser ju som sagt att detta ökar. Det nästan exploderar.

Jag har fullaste respekt för att det är en komplicerad lagstiftning att införa, men jag skulle gärna se att man skyndar på. Jag tycker att ministern har svarat när det gäller detta, nämligen att man har lyft fram frågan och förstår att den är viktig. Det är nämligen en delvis oreglerad marknad, som sagt, och vi behöver komma vidare i detta. Kanske kan man tjuvkika lite grann på Hallå konsument eller föra in det någonstans. Det finns goda exempel att titta på, och där tycker jag att utredningen har pekat på saker som skulle kunna göras.

För mig är det viktigt att konsumenten har möjlighet att göra aktiva och medvetna val, och då måste konsumenten ges de förutsättningarna. Jag tror också att konsumenten förväntar sig av oss lagstiftare att vi har lagar och regler som reglerar detta, och i det här fallet kommer man kanske tyvärr att märka att det saknas.

Jag vill tacka för svaren. Jag hoppas att regeringen skyndsamt arbetar vidare med frågan.

Anf. 36 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag kan bara än en gång tacka Jessica Roswall för att hon lyfter fram frågan. Den är som sagt väldigt viktig, och det är viktigt att skyndsamt komma framåt på området. Det har nämligen tagit ganska lång tid redan.

Vi har också en utmaning i att den här typen av behandlingar förmodligen kommer att öka i framtiden i takt med att människors preferenser förändras. Tekniken och utvecklingen går också framåt. Då är det viktigt att ha ett regelverk på plats, och det är därför vi nu utifrån utredningens förslag tittar på hur vi kan undvika att skapa nya gråzoner och göra en så solid förändring som möjligt – som faktiskt kan hålla över tid och inte bli just ett hafsverk.

Med det vill jag än en gång tacka, och jag vill passa på att önska såväl interpellanten som fru talman och övriga närvarande en trevlig sommar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2015/16:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Redogörelse

2015/16:RR6 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond bidrar till svensk forskning

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse och redogörelse skulle förlängas till och med *onsdagen den 21 september*.

§ 10 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 23 juni

2015/16:746 Decimering av marinens övningsförmåga

av *Mikael Oscarsson* (KD)

till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 23 juni

2015/16:1393 Lättillgängligt stöd

av *Eva Lindh* (S)

till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

2015/16:1394 Vägslitageavgiften och konkurrenskraften

av *Jonas Jacobsson Gjörtlér* (M)

till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2015/16:1395 Betalservice i hela landet

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2015/16:1396 Mediepolitiska insatser

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till kultur- och demokratiminister *Alice Bah Kuhnke* (MP)

2015/16:1397 Lokala mediers förmåga att leverera demokratiska förutsättningar

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till kultur- och demokratiminister *Alice Bah Kuhnke* (MP)

2015/16:1398 Nya initiativ från regeringen avseende it-relaterad brottslighet

av *Beatrice Ask* (M)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2015/16:1399 Skyddet av fiskefria området i Kattegatt

av *Jens Holm* (V)

till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2015/16:1400 Fikru Maru

av *Ulla Andersson* (V)

till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2015/16:1401 Postförsändelser till rättspsykiatriska regionkliniker
av *Eva Lohman* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:1402 Kvotering av film- och tv-produktioner
av *Isabella Hökmark* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:1403 Rutiner för departementens officiella Twitterkonton
av *Sofia Arkelsten* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:1404 Polisens långa handläggningstider för vapenlicens
av *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1405 Ekonomiskt stöd till den palestinska myndigheten
av *Roland Utbult* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:1406 Kränkning av mänskliga rättigheter i Burma
av *Jamal Mouneimne* (S)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:1407 Totalvikten för B-körkort
av *Lars Mejern Larsson* (S)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1408 Regional samverkan kring arkitektur, form och design
av *Hillevi Larsson* (S)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 22 juni

2015/16:1333 Utredning om assistanstimmar

av *Margareta B Kjellin* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:1335 Vattenverksamheterna

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2015/16:1337 Registrering av terroristsympatisörer

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1338 Säkerhetspolisens samverkan med andra länder

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1336 Problem för asylsökande att öppna ett betalkonto

av *Ulla Andersson* (V)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2015/16:1339 Vindkraft och hinderbelysning

av *Anders Åkesson* (C)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:1341 Utebliven effekt av försäljningsförbud

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:1340 Regeringens tvekan om nolltolerans mot narkotika

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:1345 Brottsbekämpande myndigheter och telefonkostnader

av *Peter Persson* (S)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2015/16:1346 Tullverket och brottsbekämpning

av *Peter Persson* (S)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1347 Tåg utan gränskontroll

av *Kent Ekeröth* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1352 CETA-avtalet

av *Håkan Svenneling* (V)

till statsrådet Ann Linde (S)

2015/16:1354 Entreprenöriellt lärande och Snilleblixarna

av *Betty Malmberg* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:1357 Myndigheters neutralitet

av *Ellen Juntti* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1356 Sexuella ofredanden vid offentliga evenemang

av *Ellen Juntti* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1371 Djursjukhuset Strömsholms verksamhet

av *Lars Eriksson* (S)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:1374 Regler kring gödsel förbud och deras inverkan på svenskt jordbruk

av *Daniel Bäckström* (C)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

den 23 juni

2015/16:1364 Arbetsförmedlingen och pilotprojekt

av *Annika Qarlsson* (C)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:1365 Arbetsförmedlingens myndighetsuppdrag

av *Annika Qarlsson* (C)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:1367 Översynen av Arbetsförmedlingen

av *Annika Qarlsson* (C)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

Prot. 2015/16:126 § 13 Kammaren åtskildes kl. 12.37.
27 juni

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	1
§ 2 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 3 Svar på interpellation 2015/16:741 om näringslivets konkurrenskraft i Norrland	1
Anf. 1 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	1
§ 4 Svar på interpellation 2015/16:672 om effekterna av den ekonomiska utvecklingen på försvarsambitionen	2
Anf. 2 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	2
Anf. 3 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	3
Anf. 4 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	3
Anf. 5 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	4
Anf. 6 HANS WALLMARK (M)	5
Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	6
Anf. 8 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	7
Anf. 9 HANS WALLMARK (M)	7
Anf. 10 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	8
§ 5 Svar på interpellation 2015/16:698 om strategi mot säkerhetsrisker	9
Anf. 11 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	9
Anf. 12 HANS WALLMARK (M)	10
Anf. 13 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	11
Anf. 14 HANS WALLMARK (M)	12
Anf. 15 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	13
Anf. 16 HANS WALLMARK (M)	14
Anf. 17 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	15
§ 6 Svar på interpellation 2015/16:744 om tillgång till fordon för de svenska krigsförbanden	16
Anf. 18 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	16
Anf. 19 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	16
Anf. 20 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	17
Anf. 21 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	18
Anf. 22 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	18
§ 7 Svar på interpellation 2015/16:726 om kassaregister	19
Anf. 23 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	19
Anf. 24 ULF BERG (M)	19
Anf. 25 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	20
Anf. 26 ULF BERG (M)	21
Anf. 27 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	22
Anf. 28 ULF BERG (M)	22
Anf. 29 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	22
§ 8 Svar på interpellation 2015/16:704 om ökat konsumentskydd vid kroppsbehandlingar	23
Anf. 30 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	23

Prot. 2015/16:126
27 juni

Anf. 31 JESSIKA ROSWALL (M).....	23
Anf. 32 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S).....	24
Anf. 33 JESSIKA ROSWALL (M).....	25
Anf. 34 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S).....	26
Anf. 35 JESSIKA ROSWALL (M).....	26
Anf. 36 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S).....	26
§ 9 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	27
§ 10 Anmälan om interpellation	27
§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar	28
§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor	29
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 12.37.	30